

УДК 344.21

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2022.50.87-90>

О. Звоненко, канд. юрид. наук

volena2016@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-4651-7449,

С. Бурий, канд. пед. наук

bsv17031972@gmail.com

ORCID ID 0000-0001-8058-5018

Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ СУЇЦИДУ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

З'ясовано, що самогубство в Україні є сьомою причиною смерті, що підтверджує критичність проблеми та необхідність її найшвидшого вирішення. Зазначено, що на сьогодні існує потреба в підтримці таких категорій осіб, як: діти та молодь, військовослужбовці, засуджені та люди похилого віку. Виявлено необхідність об'єднання зусиль всіх служб, що забезпечують життєдіяльність військових підрозділів. Дослідження проблеми суїциду, проведене в збройних силах, показало, що профілактика суїцидальних явищ має комплексний характер і може бути вирішена тільки шляхом спільних зусиль психологів, медиків, соціальних працівників, офіцерів виховних структур і командирів усіх ступенів. Виявлено, що самогубство зазвичай здійснюється від відчаю, на знак протесту, щоб зберегти відчуття власної гідності, у результаті затьмарення розуму, щоб уникнути болю або комусь помститися. Бідність, безробіття, втрата близьких і проблеми в сімейних стосунках також є областями добровільного відходу з життя, а головне, що в повному обсязі коректних статистичних даних щодо кількості "вдалих" спроб людей покинути цей світ фахівці не мають. Визначено підвищену суспільну небезпечність і високу латентність доведення до самогубства військовослужбовців. Наголошено, що кримінально-правова підгрупа складається з детермінантів, що, на відміну від більшості загально соціальних детермінантів, виникають у результаті прямого впливу одних індивідів на інших, а ускладнюється це тим, що цей вплив навмисний, охоплюється жорстоким, аморальним характером спрямування, у зв'язку з чим тягне за собою суспільно небезпечні наслідки. Зазначено основні причини й умови, які призводять до самогубства. Доведено, що профілактика самогубств у ЗСУ має ґрунтуватися на знанні вірогідних причин і їхньому усуненні. Основа профілактики – висока моральність. Необхідно максимально домагатися поважного ставлення до оточуючих, ураховуючи особисту гідність. Проводити просвітницьку роботу, у т. ч., релігійне виховання.

Ключові слова: військові злочини, самогубство, військовослужбовець, профілактика, глобальність проблеми, динаміка, психотравмуючі обставини, суїцидальний ризик.

Постановка проблеми. Всесвітня організація охорони здоров'я щороку надає інформацію про те, що приблизно 800 000 людей на рік помирає від самогубства, це становить глобальний рівень смертності, а саме: 16 людей на 100 000, або одну смерть кожні 40 с. А тому виникає гостра необхідність у дослідженні рівня суїциду в Україні, нормативно-правового регулювання цієї проблеми, а також створення ефективного правового механізму запобігання самогубствам. Найгострішою проблемою сьогодення в Україні є стійка динаміка збільшення кількості самогубств. На жаль, за статистичними даними станом на 2020 рік Україна займає одне з перших місць в Європі за кількістю суїцидів: на 100 тис. населення фіксується 32 самогубства. Винятково актуальна ця проблема для військовослужбовців ЗСУ. Причини суїциду різноманітні, вони коріняться не тільки в особистісних проблемах людини, психотравмуючій обстановці, яка її оточує, але й в соціально-економічній і моральній організації суспільства. Дослідження, проведені в Україні, свідчать, що найбільша кількість самогубств припадає на вік від 16 до 29 років і від 45 до 60 років.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичним дослідженням різних аспектів запобігання суїциду як явищу приділили увагу такі вчені, як: О. Бандурка, І. Долгова, К. Меннінгер, В. Василевич, І. Карпець, В. Батигареєва, Т. Денисова, В. Дрьомін, Я. Гілінський, А. Амбравова, Т. Донських, В. Голіна, В. Глушков, П. Крачевський та ін.

Метою статті є формування кримінологічної характеристики суїциду серед військовослужбовців в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянуто випадок, на тлі події, що відбулася 27.01.2022 р. у м. Дніпрі, коли солдат-строковик вночі розстріляв товаришів по службі. За наявною інформацією у військовій частині 3021 були випадки доведення до самогубства декількох осіб протягом останніх років, а також вчинялося катування, знущання офіцерського складу над підлеглими, тому проблема є більш нагальною, ніж її

уявляють. Зміцнення військової дисципліни, виховання особового складу ЗСУ в дусі суворого виконання її вимог становить найважливіше завдання діяльності командирів. За стан дисципліни у військовій частині (підрозділі) відповідає її командир. Саме від командирського складу залежить психологічний стан солдат-строковиків, психологічна атмосфера. Інтереси захисту народу України зобов'язують командиру постійно підтримувати високу військову дисципліну, рішуче і твердо вимагати її дотримання від підлеглих, не залишати без уваги жодного проступку підлеглого.

Першим, хто в XVII ст. ввів термін "суїцид" у науковий простір, був англійський лікар Томас Браун. Перше соціологічне дослідження цього явища здійснив у XIX ст. Еміль Дюркгейм, який констатував факт активного збільшення кількості самогубств у всіх країнах світу. Науковець наголосив на тенденції зростання випадків суїцидів з другої половини XIX ст. [1, с. 7]. Статистика ВООЗ свідчить, що самогубства вчиняються вдвічі частіше, ніж вбивства, і наголошує на тому, що це явище глобальне, і з кожним роком досягає критичних показників. За останні 45 років рівень самогубств у всьому світі зріс на 60 % [2].

Основні причини й умови, що сприяють самогубствам, такі: тяготи військової служби, службові неприємності; неблагонадійний морально-психологічний клімат у військових колективах, конфлікти між військовослужбовцями; недотримання законності і соціальної справедливості в житті військових колективів; нудне, заорганізоване дозвілля, його невідповідність їхнім інтересам і особистим потребам; сімейні негаразди, розлучення, ревності, нерозділене кохання; невисока якість медичного обслуговування [2].

Слід зазначити, що законодавство України має ряд прогалин, через які значно ускладнюється процес протидії вказаному злочину. Серед таких прогалин можна виділити те, що ст. 120 Кримінального кодексу України

"доведення до самогубства" не охоплює весь спектр суспільно небезпечних діянь, наслідками яких є скоєння жертвою суїциду, відсутнє правове регулювання правовідносин, які виникають за допомогою соціальних мереж, а також відсутнє належне тлумачення суспільно небезпечних наслідків негативного впливу на особу, передбаченого об'єктивною стороною злочину, у зв'язку з чим неможливо повною мірою розкрити характер такої протиправної поведінки, як "доведення до самогубства". Поряд з цим, вказаний злочин має високий рівень латентності, зумовлений як вже зазначеними чинниками, так й іншими факторами, деякі безпосередньо пов'язані з суїцидальною поведінкою жертви злочину. Зауважимо, що згідно з ч. 1 ст. 120 Кримінального кодексу України доведення особи до самогубства або замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схилення до самогубства, а також інших дій, які сприяють вчиненню самогубства, караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк [3].

Фактично самогубство (суїцид) – це будь-який смертний випадок, який вчиняється зусиллями особи щодо самої себе і має ряд причин і передумов скоєння, серед яких можна виділити негативний вплив різних зовнішніх (результати взаємодії людини і його навколишнього середовища, а також делінквентна поведінка інших індивідів, що негативно впливає на стан людини) і внутрішніх (особистісні та біологічні аспекти) чинників впливу на стан і життєдіяльність індивіда, які в сукупності призводять у рух прогресію суїцидальної поведінки особи. Виходячи з цього, можна зазначити, що таке явище, як самогубство, – це складна міждисциплінарна проблема, охоплена не лише правовими науками, яка потребує суворої послідовності вивчення і приділення уваги кожній складовій суїцидального механізму. Відповідно, першим кроком має бути виділення належної дефініції терміну "самогубство" (як щодо правової, так й інших наук) для забезпечення його детального і всебічного тлумачення, що дозволить розкрити характер негативного впливу на особу, який викликає її суїцидальну поведінку, а також зміст такої поведінки у цілому.

Отже, розпочавши дослідження, для початку звернемося до дефініції поняття "самогубства" з точки зору аналізу нормативного змісту самої ст. 120 КК України "Доведення до самогубства". Хоча вказана стаття і не містить юридичного визначення терміну "суїцид" ("самогубство"), проте, оперуючи її змістом і аналізуючи ч. 1 цієї статті, можна в цілому стверджувати, що кримінальне право розглядає це явище як "певний результат делінквентної поведінки суб'єктів злочину щодо потерпілого". Вказана стаття надає певний перелік протиправних дій щодо "самогубства", серед яких виділяє "жорстоке поводження з людиною, шантаж, примус до протиправних дій і систематичне приниження людської гідності", а їхніми наслідками закріплює не тільки суїцид (самогубство), але й суїцидальні спроби (замах на вчинення самогубства) [3]. Виходячи із цих правових положень, у межах кримінального права можна визначити поняття "самогубство" як умисне позбавлення себе життя або ж замах на таку дію, детерміноване суспільно небезпечною, винною, кримінально караною поведінкою інших суб'єктів. Однак це визначення досить вузьке, оскільки, будучи обмеженим лише кримінально-правовими межами, воно не охоплює інші причини виникнення та розвитку суїцидальної поведінки особи.

Детермінанти вчинення самогубства представляють собою систему негативних взаємообумовлених зовнішніх і внутрішніх факторів, що тривалий час вплив на різні аспекти життєдіяльності людини, і тим самим провокують виникнення і розвиток її суїцидальної поведінки. Такій системі детермінантів властива своя особлива структура. Зазвичай найпріоритетніші на сьогодні моделі охоплюють три основні виміри – соціум, "індивідуум і особистість" і біологічні схильності [3].

Кримінально-правова підгрупа складається з детермінантів, які, на відміну від більшості загальносоціальних детермінантів, виникають у результаті прямого впливу одних індивідів на інших. Такий вплив навмисний, охоплюється жорстоким, аморальним характером спрямування, у зв'язку із чим тягне за собою суспільно небезпечні наслідки. З об'єктивного боку, склад злочину "доведення до самогубства", передбачений ст. 120 КК України, такі детермінанти визначаються у формі "жорстокого поводження з людиною, шантажу, примусу до протиправних дій і систематичного приниження людської гідності". При цьому слід зауважити, що перераховані з об'єктивного боку детермінанти можуть проявлятися в різних формах. Наприклад, жорстока поведінка може проявитися у безжалюї, грубих діях винного, які спричиняють потерпілому фізичні чи психічні страждання, – мордування, позбавлення їжі, ліків, води, сну, одягу, житла, систематичне нанесення тілесних ушкоджень чи побиттів, примушування до вчинення дій сексуального характеру тощо; шантаж виражається як у погрозах викриттям, повідомленням відомостей, які компрометують особу, так і в погрозах заподіянням іншої шкоди, залякування з метою створити вигідну для себе обстановку, поставити потерпілу особу в залежне становище; "примус до протиправних дій" означає домагання від іншої особи шляхом погроз, насильства чи інших подібних дій, вчинювати які заборонено чинним законодавством; "систематичне приниження людської гідності" полягає, зокрема, у багаторазових образах, глумлінні над потерпілим, цькуванні, поширенні наклепницьких вигадок, іншому принизливому ставленні. Необхідно зазначити, що цей перелік протиправних дій не вичерпний, оскільки існують й інші, суміжні за характером діяння, які прямо тягнуть за собою суспільно небезпечні наслідки у вигляді вчинення жертвою самогубства і не передбачені ст. 120, яка в цьому аспекти недосконала.

Детермінантою можна назвати також "булінг", сучасне явище, яке існує і в українській армії. Під "булінгом" розуміється прояв дискримінації дитини або ж дорослої особи, виражений у фізичних і психічних формах насильства [4]. Також булінг охоплюється різноманітними формами прояву, а саме: фізичною (полягає в заподіянні шкоди здоров'ю або майну жертви булінгу), словесною (включає образи, знущання чи інші висловлювання, які принижують людську гідність жертви), соціальною (формування мікросоціального відчуження і статусу "вигнанця" ("ізгоя") у жертви, а так само поширення наклепу на жертву), письмовою (при якій характер дій аналогічний словесній формі, але здійснюється шляхом написання записок тощо) та кібербулінгом (що відбувається через приниження людської гідності й інших видів знущань над жертвою, що здійснюються з використанням інформаційно-телекомунікаційних мереж. Мотиваційною основою цього явища ("булінгу") зазвичай виступають почуття заздрості, ворожості, бажання помсти, жага самоствердження, домінування, боротьба за соціальний статус або навіть спрага в задоволенні деструктивних психічних напружень (природних або девіантних), напрямлених назовні. Проте більшість вчених вважають, що

суть булінгу полягає не в самій агресії або злості кривдника, а в почутті презирства, відрази агресора до жертви [4]. Саме "bully" володіє сильною потребою до домінування і "підпорядкування" собі інших осіб, є імпульсивною, запальною особистістю, часто є зухвалим і агресивним у своєму ставленні до дорослих (насамперед щодо батьків і вчителів), не виявляє симпатії до своїх жертв. Якщо агресором виступають хлопці, то вони зазвичай перевершують фізично своїх однолітків [4].

Ще одним значним аспектом злочину, закріпленому в ст. 120 КК України, є його високий рівень латентності (насамперед природної), який обумовлений характером негативного впливу на індивіда, закріпленого в диспозиції ст. 120 КК України, оскільки систематичне жорстоке поводження з людиною, шантаж, примус до протиправних дій і систематичне приниження людської гідності однаковою мірою сприяють формуванню у жертви почуття страху і безпорадності перед правопорушником. В окремих випадках у жертви також виникає почуття сорому, яке може виступати як похідне від відчуття власної безпорадності або бути зумовлене відомостями, які правопорушник загрожує розкрити. Отже, у потерпілого виникає комплекс психічних стримуючих чинників, що перешкоджають виявленню та попередженню цього злочину. До того ж, саме вчинення протиправних діянь здебільшого не проявляється відкрито, і через нерозвинену правову культуру населення частково втрачає своє суспільно небезпечне значення в очах суспільства, що значно ускладнює процес їх виявлення [5].

Доведення до самогубства належить до групи насильницьких злочинів. Цілком актуальною є традиційна (з погляду кримінології) система заходів запобігання насильницької злочинності, що складається з групи загальних і спеціальних заходів. До загальних заходів належать: нейтралізація, ослаблення або усунення чинників, які призводять до зниження рівня життя соціально незахищених громадян; організаційно-управлінські заходи в правоохоронній та економічній сферах, пов'язані з оптимізацією правоохоронної діяльності; формування у членів суспільства морально правильних позицій, спрямованих на повагу до загальнолюдських цінностей; забезпечення засудження в інтернет-мережах та ЗМІ аморальної насильницької поведінки як способу життя та розв'язання конфліктів тощо. Спеціальні заходи, у свою чергу, полягають в: оперативному втручанні правоохоронних органів у кризові побутові, сімейні, освітні та інші ситуації, з яких зароджуються насильницькі злочини, та у своєчасному реагуванні на такі правопорушення; проведенні інформаційно-виправних робіт, наданні психологічної допомоги особам, схильним до насильницьких злочинів, та особам, які мають схильність до фонових явищ; попередженні криміногенного впливу насильницьких рецидивістів і професійних злочинців на інших осіб тощо. Проте, звичайно, існують й інші проблеми, прямо пов'язані зі стагнацією національного законодавства та його невідповідністю сучасним реаліям. Значною мірою сформована в країні ситуація зумовлена збільшенням кількості осіб, що страждають на алкоголізм, наркоманію, неврози, психічні розлади дитячого і підліткового віку тощо, у виникненні і розвитку яких важливу роль відіграють соціально-економічні фактори. Вони сприяють поширенню розчарування, нігілізму, невіри в майбутнє, духовного нездоров'я суспільства, різних форм соціальних відхилень.

Отже, суїцидальний феномен являє собою стійке соціальне явище, що підлягає визначенням закономірностям, пов'язаним із соціально-економічним, культурно-історичним та етнічним рівнями розвитку країни чи регіону.

Стає зрозуміло, чому командування конкретної військової частини не завжди в стані вплинути на споконвічні причини самогубства. Але звести до мінімуму суїцидальні події, як свідчить військова практика, офіцерському складу цілком під силу. Наприклад, у першому півріччі 2020 р. в ЗС України було вчинено 120 випадків самогубства, з них, 68 у зоні проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей. За аналогічний період 2017 р. ці показники становили 56 і 18 випадків, відповідно [6]. Ці показники не відображають усієї гостроти проблеми: під час розрахунків не було враховано випадки незавершеного суїциду, а також самогубства військовослужбовців під час перебування у відпустках, лікувальних закладах. Не має чіткої інформації про кількість самогубств серед колишніх військовослужбовців після їхнього звільнення з військової служби. Кожен випадок самогубства має вкрай негативний вплив на особовий склад частини та підрозділу, де він стався – відбувається загальне зниження морально-психологічного стану особового складу, констатується негативний вплив на здатність групи (військового колективу) виконувати бойові завдання, породжується різко негативне ставлення батьків військовослужбовців, їхніх родичів і близьких, суспільства загалом до ЗС України, наслідком чого є спроби певної частини молоді ухилитись від призову або уникнути мобілізації визначеним категоріям громадян України.

Самогубства зазвичай здійснюються від відчаю, на знак протесту, щоб зберегти відчуття власної гідності, у результаті затьмарення розуму, щоб уникнути болю або комусь помститися. Бідність, безробіття, втрата близьких і проблеми в сімейних відносинах також є ризиками добровільного відходу з життя. У повному обсязі коректних статистичних даних щодо кількості "вдалих" спроб людей покинути цей світ фахівці не мають, але приблизно на кожне самогубство, яке відбулося, доводиться від 8 до 20 невдалих спроб здійснити суїцид. Фахівці вважають, що ризик суїцидів в армії і поліції в 3-4 рази вищий. Це пояснюється рядом об'єктивних чинників. По-перше, більшість військовослужбовців – це чоловіки, причому переважно молодого віку. Статистика свідчить, що дві третини тих, що наклали на себе руки, становлять саме чоловіки, 18–24 років. По-друге, для армійського середовища дуже характерні жорсткі умови життя і професійної діяльності, суворі субординація і нормування, відсутність можливості вибору колективу і партнерів у ньому, високі навантаження. Далеко не кожна людина здатна це витримати. Будь-яка армія має справу зі зброєю, тому вірогідність летального результату у випадку самогубства набагато вища. А також простежується пряма залежність суїцидальності статистики від обстановки в країні. При політичній і економічній нестабільності в суспільстві вірогідність суїцидів зростає. Глибока криза, а тим більше бойові дії, можуть призвести до спалаху подібних явищ. Найгостріше реагує на такі катаклізми армія [7].

Тяжким наслідком має вважатися і замах потерпілого на самогубство в результаті здійснених щодо себе нестатутних насильницьких дій, але не має значення, чи завдав цей замах будь-якої шкоди здоров'ю потерпілого чи ні. За таких обставин реальна спроба самогубства сама по собі свідчить про те, що нестатутними діями потерпілий доведений до відчаю і змушений вдатися до такої міри, як позбавлення себе життя. Тяжкими наслідками мають визнаватися і випадки нанесення потерпілим самим собі тяжких тілесних ушкоджень на знак протесту проти здійсненого над ним насильства з метою звернути на це увагу військового командування, добитися переведення в іншу військову частину тощо. Судова

практика, яка існувала до набуття чинності КК України 2001 р. (до 01.09.2001 р.), передбачала, що перераховані вище обставини були підставою для кваліфікації вказаних дій за п. "в" ст. 238 КК України 1960 р. (ч. 3 ст. 406 КК) як такі, що спричинили тяжкі наслідки [3].

Якщо звернутися до законодавства інших країн, то згідно з КК Німеччини (ФРН) спочатку слід звернути увагу на розд. 216 "Вбивство за запитом", у якому зазначається, що "кожен, хто змушений вчинити вбивство за виразним та серйозним проханням загиблих, підлягає покаранню у вигляді позбавлення волі на строк від шести місяців до п'яти років". Окрім того, варто проаналізувати і розд. 217 "Сприяння самогубству як повторне переслідування", де вказано: "Той, хто має намір допомогти іншій особі вчинити самогубство, надає, закупає або організовує можливість для цієї особи зробити це, чиї дії призначені як повторне переслідування, понесе покарання у вигляді позбавлення волі на строк не більше трьох років або штраф" [8]. Також, окремо, у німецькому кримінальному законодавстві виділено й суїцидальні дії, які націлені на дітей, що передбачено в розд. 176b: "жорстоке поводження з дітьми, що призводить до самогубства" [8], покаранням за що буде довічне позбавлення волі або ж не менше десяти років.

Переходячи до КК Республіки Польща, можна побачити, що в ньому наявні статті, у яких закріплюються дії в формі прохання та надання допомоги в скоєнні самогубства, а саме: у ст. 150, де зазначено: "Хто здійснює вбивство людини на його прохання і під впливом співчуття до нього, підлягає покаранню в позбавленні волі на строк від 3 місяців до 5 років. У виняткових випадках суд може застосувати надзвичайне пом'якшення покарання і навіть відмовитися від його призначення". Також у ст. 151 КК Республіки Польща закріплено таке: "Хто шляхом умовлянь або надання допомоги доводить людину до замаху на своє життя, підлягає покаранню позбавленням волі на строк від 3 місяців до 5 років" [9]. Окремо слід звернути увагу на те, що в законодавстві Республіки Польщі виділяють ще одну форму в доведенні до суїциду – "умовляння потерпілої особи".

Висновки. Лише об'єднаними зусиллями всіх служб, які забезпечують життєдіяльність військових підрозділів проведення повсякденної цілеспрямованої роботи зі збереження і зміцнення психічного здоров'я військовослужбовців, можна досягти подальшого зниження рівня самогубств серед них. Профілактика самогубств у ЗСУ має ґрунтуватися на знанні вірогідних

причин та їхньому усуненні. Основа профілактики – висока моральність. Необхідно максимально домагатися поважного ставлення до оточуючих, враховуючи особисту гідність. Проводити просвітницьку роботу, у тому числі, релігійне виховання. Значення статутного порядку в профілактиці захворювань і самогубств важко переоцінити. Під час служби деякі військовослужбовці потрапляють в екстремальні для них умови, людина в таких умовах втрачає особистісну оцінку перспектив особистого життя. З метою запобігання спроб самогубства командирам необхідно вчасно вирішувати конфліктні та психотравмуючі ситуації.

Список використаних джерел

1. Дюркгейм Э. Самоубийство: социологический этюд / пер. с фр. с сокр. ; под ред. В.А. Базарова. Москва : Мысль, 1994. 399 с.
2. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: https://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/suicideprevent/ru/ (дата звернення 14.12.2022).
3. Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 23.04.2022).
4. Українська правда. Самогубство в армії. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2017/01/10/7132070/> (дата звернення 24.01.2022).
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 24.01.2022).
6. Профілактика відхиленої поведінки військовослужбовця : навч.-метод. посіб. / А.М. Романішин та ін. Львів : Нац. акад. сухопут. військ, 2017. 322 с. URL: <https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2018/07/AF.pdf> (дата звернення 02.02.2022).
7. Кримінальне уложення Німеччини від 15 травня 1871 року. Кримінальний кодекс Німеччини. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/> (дата звернення 23.04.2022).
8. Станіч В.С. Кримінальний кодекс Республіки Польща / пер. на укр. мову В.С. Станіч. Київ : ОВК, 2016. 138 с.

References

1. Durkheim, E. (1994). Suicide: Sociological Etude / Translated from French with abbreviations; Edited by V.A. Bazarov. Moscow: Opinion [In Russian]
2. Official site of the World Health Organization. https://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/suicideprevent/ru/
3. The Criminal Code of Ukraine: Law on April 5, 2001 № 2341-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [In Ukrainian]
4. Ukrainian truth. Suicide in the army. <https://www.pravda.com.ua/news/2017/01/10/7132070/> [In Ukrainian]
5. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. <http://www.ukrstat.gov.ua/> [In Ukrainian]
6. Romanishin, A.M. Prevention of deviant behavior of the serviceman. <https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2018/07/AF.pdf> [In Ukrainian]
7. Criminal Code of the Federal Republic of Germany: Criminal Code of Germany of May 15, 1871. <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/> [In German]
8. Stanich, V.S. (2016) Criminal Code of the Republic of Poland. / Translated into Ukrainian by V.S. Stanich. Kyiv: OVK. [In Ukrainian]

Надійшла до редколегії 10.05.22

O. Zvonenko, PhD in Law
volena2016@ukr.net
ORCID ID 0000-0002-4651-7449,
S. Bury, PhD in Pedagogy
bsv17031972@gmail.com
ORCID ID 0000-0001-8058-5018
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS AND PREVENTION OF SUICIDE AMONG MILITARY PERSONNEL

It has been found that suicide in Ukraine is the seventh leading cause of death, which confirms the criticality of the problem and the need to solve it as soon as possible. Today, there is a need to support such categories of people as children and youth, servicemen, convicts and the elderly. The need to unite the efforts of all services that ensure the viability of military units was identified. The study of suicide in the armed forces has shown that suicide prevention is comprehensive and can only be addressed through the joint efforts of physicians, psychologists, social workers, commanders of all levels and officers of educational institutions. It has been found that suicide is usually carried out of desperation, in protest to preserve self-esteem, as a result of obscuration of the mind to avoid pain or revenge. Poverty, unemployment, loss of loved ones and problems in family relationships are also areas at risk of voluntary death and, most importantly, experts do not have the full amount of accurate statistics on the number of "successful" attempts to leave this world. The increased social danger and high latency of suicide of servicemen have been determined. It is emphasized that the criminal law subgroup consists of determinants, which, unlike most general social determinants, arise from the direct influence of some individuals on others and the main complication is that such influence is intentional, covered by cruel, immoral nature of in connection with which entails socially dangerous consequences. The main reasons and conditions that contribute to suicide are named. It is proved that suicide prevention in the Armed Forces of Ukraine should be based on knowledge of probable causes and their elimination. The basis of prevention is high morality. It is necessary to achieve the utmost respect for others, taking into account personal dignity. Conduct educational work, including religious education.

Keywords: war crimes, suicide, serviceman, prevention, globality of the problem, dynamics, traumatic retirement.